

שם הכלי: שאלון להערכת הסביבה הפיסית של הוסטלים

פיתוח בשנת: 2003, על ידי: ד"ר יוסיפיה מיכלק (2012)

1	מטרת הכלי	הערכת ההשפעה של הסביבה הפיסית של מערכות השירותים לקשישים בישראל על איכות חיי הקשיש, תוך שימוש במדדים אובייקטיביים וסובייקטיביים, בהמשך למחקר OASIS (Daatlan & Herlofson, 2001).
2	סוג כלי המחקר	פריטים הנמדדים בדרך של תצפיות + שאלונים + ראיונות
3	אוכלוסיית היעד	בדיקת שביעות הרצון של הצוות והדיירים מהסובב
4	אופי הדיווח	מתן תגובות מילוליות (או באמצעות ציורים) לכל פריט
5	מבנה הכלי	רשימת 130 פריטים של מאפייני הסביבה הפיסית בהוסטלים לדיירים מזדקנים עם פיגור שכלי באזורי הבניין: סביבת הבניין ברדיוס הליכה חצר הבניין, חוץ הבניין, פנים הבניין: חדר שינה, חדר אמבטיה ושירותים, מטבח, חדר אוכל, סלון, כניסה ראשית, מסדרון וחדר מדרגות.
6	סוג סולם המדידה	תשובות הדיירים לשאלות דורגו באמצעות סולם בין 3 דרגות המייצג את שביעות רצונם. בכדי להמחיש לדייר את סולם שביעות הרצון, התשובות הוצגו באמצעות שלושה ציורי פרצופים. דרוג התשובות לכל שאלה הוא בסולם של 1-3: 1- פרצוף עצוב (אי שביעות רצון), 2 - פרצוף ללא הבעה (שביעות רצון בינונית) 3 - פרצוף מחייך ושמח (שביעות רצון גבוהה)
7	סוג הפריטים בכלי	שאלות סגורות + שאלות פתוחות
8	אורך הכלי	130 פריטים
9	מהימנות+ תקיפות	צויין כי רשימת הפריטים הורכבה מתוך מקורות ספרות, תקנות, תקנים והנחיות תכנון קיימות לבנית מסגרות דיור לגיל הזקנה: חוקים, תקנים ותקנות של תכנון ובניה, ת"י 1045 "בדוד תרמי של בניני מגורים", ת"י 1918 "נגישות הסביבה הבנויה", "מדיניות, סטנדרטים, נהלים והנחיות בתחום הדיור בקהילה לאנשים עם פיגור שכלי", משרד הרווחה, 2003.

רשימת מחקרי קרן של"ם אשר עשו שימוש בכלי:

מק"ט	שם המחקר
50	ד"ר יוסיפיה מיכלק (2012). הערכת מאפייני הסביבה הפיסית במסגרות דיור של דיירים מבוגרים עם פיגור שכלי.

שאלון להערכת מאפייני הסביבה הפיסית

(ד"ר יוסיפיה מיכלק, 2009)

רשימת 130 פריטים של מאפייני הסביבה הפיסית בהוסטלים לדיירים מזדקנים עם פיגור שכלי מתוך הנחיות תכנון קיימות, לפי היבטים של תכנון אדריכלי:

הנחיות תכנון כלליות - 7 פריטים

1. ההוסטל נמצא בתוך אזור מגורים. (פריט 1)
2. מראה חיצוני של ההוסטל אינו חורג ממראה המבנים האחרים בשכונה בה הוא ממוקם. (פריט 2)
3. יש תאורה בכניסה לבניין. (פריט 34)
4. יש חדר צוות בבניין. (פריט 127)
5. יש גלאי עשן בבניין, וסתי מים חמים, תאורת חירום, תאורת לילה מרכזית. (פריט 128)
6. רהיטים לשימוש הדיירים עם פינות מעוגלות. (פריט 129)
7. רהיטים לשימוש הדיירים אינם מברזל. (פריט 130)

מערך פונקציונלי - 8 פריטים

1. יש דשא ו/ או רחבה מרוצפת ושטחי גינון. (פריט 9)
2. יש מתקן לגריל בחצר. (פריט 10)
3. יש מתקנים למשחקים בחצר. (פריט 11) - לשילוב
4. יש גינה שהדיירים מטפלים בה. (פריט 12) - לשילוב
5. יש פינות ישיבה בחצר לכל הדיירים. (פריט 13) - לשילוב
6. הכניסה אל יחידת השירותים הינה ישירה מתוך חדר שינה. (פריט 35)
7. ישנה פינת ישיבה (חדר פנאי) בסמוך לחדרי השינה. (פריט 36)
8. חדר אוכל ימוקם בצמוד למטבח, באופן שתתאפשר גישה נוחה ביניהם. (פריט 74).

מימדים גיאומטריים - 4 פריטים

1. גובה חדר שינה לא יפחת מ-2.60 מ'. (פריט 37)
2. מספר הדיירים בחדר שינה אינו עולה על שני דיירים. שטח חדר שינה עבור שני דיירים יהיה לא פחות מ- 14 מ"ר (ללא ארונות) ולא פחות מ- 10 מ"ר לחדר לדייר בודד. (פריט 38) - לשילוב
3. שטח חדר אוכל לפי 1.5 מ"ר לדייר. (פריט 75)

4. שטח רצפת הסלון לפי 3 מ"ר לדייר. (פריט 87) - לשילוב

היבט בטיחות ונגישות - 74 פריטים

1. יש מעבר חצייה בסמוך לבניין ההוסטל. (פריט 3)
2. דרך הגישה מתחנת האוטובוס עד לחצר הבניין מרוצפת ותקינה. (פריט 4)

חניה נגישה לנכים

1. יש לפחות חנייה אחת נגישה לנכים בסמוך לכניסה להוסטל. (פריט 5)
2. בחניה מקורה יש גובה פנוי (לרכב גבוה) - 245 ס"מ. (פריט 6)
3. לפחות חנייה אחת נגישה לנכים בסמוך לכניסה להוסטל. רוחב חנייה בניצב - לפחות ברוחב 4.60 מ'. (פריט 7)
4. לצורך עליה מחנייה למדרכה - קיימת הנמכת מדרכה קרוב ככל האפשר לחנייה. (פריט 8)
5. עבור כיסא גלגלים, יש לפחות 100 ס"מ רוחב פנוי לצד ספסלי ישיבה בחצר. (פריט 14)

שביל גישה נגיש לבניין

1. פני ושולי שביל גישה לבניין יהיו רציפים – תוואי מרוצף, סלול או כבוש, ללא שקעים ובליטות העלולים לגרום לנפילות. (פריט 15)
2. אין מכשולים בתחום שביל גישה לבניין (ענפי עץ, שלטים או מתקנים אחרים). (פריט 16)
3. רוחב שביל גישה לבניין לא פחות מ- 130 ס"מ פנוי. (פריט 17)
4. שטחי ביניים בשביל גישה לבניין עם שיפוע מעל 3% (לכל הפרש גובה מעל 150 ס"מ). (פריט 18)

מדרגות חיצוניות נגישות

1. במדרגות חיצוניות, עומק השלח 28 ס"מ לפחות. (פריט 20)
2. במדרגות חיצוניות, מידת רום מדרגה 10-15 ס"מ. (פריט 21)
3. במדרגות חיצוניות, רוחב מהלך המדרגות לפחות 100 ס"מ. (פריט 22)
4. במדרגות חיצוניות, פס אזהרה ברוחב 2.5 ס"מ. (פריט 23)
5. במדרגות חיצוניות, פס אזהרה לכל רוחב המדרגה. (פריט 24)
6. במדרגות חיצוניות, מרחק פס אזהרה 3 ס"מ מקצה השלח. (פריט 25)
7. במדרגות חיצוניות, פס אזהרה בגוון ומירקם שונים מהשלח. (פריט 26)
8. קיום מעקות במדרגות חיצוניות. (פריט 27)
9. במדרגות חיצוניות, גובה מעקות 90-105 ס"מ מקצה המדרגה. (פריט 28)
10. במדרגות חיצוניות, מעקות משני הצדדים או במרכז. (פריט 29)
11. לדלת הנפתחת ישר אל המדרגות החיצוניות, שטח פנוי בעומק 125 ס"מ לפני הדלת.

(פריט 30)

12. לדלת הנפתחת ישר אל המדרגות החיצוניות, שטח פנוי ברוחב 125 ס"מ לפני הדלת. (פריט 31)
13. בנוסף למדרגות חיצוניות, יש רמפה לכיסא גלגלים, ברוחב 130 ס"מ לפחות. (פריט 32)

חדר שינה

1. נמנעת הבלטה של כנפי חלונות פתוחים אל תוך חדר שינה. (פריט 39)
2. הריצוף בחדר שינה הינו מאריחי טרצו או קרמיקה מחוספסת למניעת החלקה. (פריט 40)
3. יש רדיוס סיבוב לכיסא גלגלים של 150 ס"מ בחדר שינה. (פריט 41)

חדר אמבטיה ושירותים

1. דלת תא שירותים נפתחת כלפי חוץ (כדי למנוע חסימת הדלת ע"י דייר שהתמוטט). (פריט 54)
2. נמנעת הבלטה של כנפי חלונות פתוחים אל תוך חדר אמבטיה. (פריט 55)
3. הריצוף בשירותים ואמבטיה הוא מקרמיקה מחוספסת למניעת החלקה. (פריט 56)
4. רוחב דלת תא שירותים הינו 90 ס"מ לפחות. (פריט 57)
5. אורך תא השירותים הוא 175 ס"מ לפחות (בין החיפויים). (פריט 58)
6. רוחב תא השירותים הוא 140 ס"מ לפחות (בין החיפויים). (פריט 59)

אסלה נגישה

1. גובה אסלה 50 ס"מ מעל הרצפה כולל המושב. (פריט 60)
2. מרחק שפת האסלה הקדמית מקיר אחורי 75 ס"מ. (פריט 61)
3. רוחב תא מקלחת 90 ס"מ. (פריט 62)-לשילוב
4. אורך תא מקלחת 130 ס"מ. דרוש מעקה אחיזה בקיר אליו סמוכה האמבטיה או המקלחת. למניעת החלקה. (פריט 63) -לשילוב
5. לפני תא המקלחת יש רדיוס סיבוב לכיסא גלגלים של 150 ס"מ, המשמש כשטח פנוי להתלבשות. (פריט 64) -לשילוב
6. גובה פני כיור בחדר אמבטיה 80 ס"מ. (פריט 65) -לשילוב

מטבח

1. הריצוף במטבח הינו מאריחי טרצו או קרמיקה מחוספסת למניעת החלקה. (פריט 69)
2. יש רדיוס סיבוב לכיסא גלגלים של 150 ס"מ במטבח. (פריט 70)
3. גובה פני הכיור במטבח עד 90 ס"מ. (פריט 71) - לשילוב
4. ארונות מטבח תחתונים מתאימים לשימוש ליושב בכיסא גלגלים מבחינת נוחות פתיחת דלתות. (פריט 72) – לשילוב

חדר אוכל

1. נמנעת הבלטה של כנפי חלונות פתוחים אל תוך חדר אוכל. (פריט 76)
2. הריצוף בחדר אוכל הינו מאריחי טרצו או קרמיקה מחוספסת למניעת החלקה. (פריט 77)
3. יש לפחות 100 ס"מ רוחב פנוי עבור כיסא גלגלים ליד כיסא ישיבה בחדר אוכל. (פריט 78)

סלון

1. נמנעת הבלטה של כנפי חלונות פתוחים אל תוך הסלון. (פריט 88)
2. הריצוף בסלון הינו מאריחי טרצו או קרמיקה מחוספסת למניעת החלקה. (פריט 89)
3. יש לפחות 100 ס"מ רוחב פנוי עבור כיסא גלגלים ליד כורסא בסלון. (פריט 90)

דלת כניסה ראשית ומסדרונות

1. קיים לוח בקרה לגילוי אש בסמוך לכניסה הראשית או בחדר צוות. (פריט 100)
2. דלת כניסה ראשית היא פלדלת. (פריט 101)
3. דלת כניסה ראשית בעלת ידית פתיחה פנימית. צורת הידית לא עגולה. (פריט 102).
4. רוחב דלת כניסה ראשית 100 ס"מ נטו (פתח חופשי) (פריט 107)
5. ספי דלתות - ללא סף דלת (בגובה של מפלס הרצפה), או סף דלת עד 1 ס"מ. (פריט 108)
6. רוחב פנוי בצד דלת כניסה ראשית - 40 ס"מ לפחות בצד הידית. (פריט 109).
7. רוחב מסדרון מול דלת כניסה ראשית - 125 ס"מ לפחות. (פריט 110).
8. רוחב מסדרון פנימי הינו לא פחות מ- 110 ס"מ, לאפשר מעבר כיסא גלגלים עם מטפל. (פריט 111)

9. גובה מסדרון פנימי הינו לא פחות מ- 2.40 מ'. (פריט 112)
10. נמנעת הבלטה של כנפי חלונות פתוחים אל תוך המסדרון. (פריט 103)
11. מסלול הליכה במסדרון סמוך לחדרי שינה, חפשי ממכשולים. (פריט 104)
12. הריצוף במסדרון הינו מאריחי טרצו או קרמיקה מחוספסת למניעת החלקה. (פריט 105)
13. קיימים שני פתחי מילוט נפרדים המרוחקים זה מזה בכל קומה. (פריט 106)

מדרגות פנימיות נגישות

1. במדרגות פנימיות, פס אזהרה בקצה השלח, במרחק שאינו גדול מ-3 ס"מ, לכל אורכו וברוחב 2.5 ס"מ לפחות. בגוון ובמרקם שונים מהשלח, כאשר המרקם נועד למניעת החלקה. (פריט 113)
2. במדרגות פנימיות, מיקום מעקות משני הצדדים או במרכז. (פריט 114)
3. במדרגות פנימיות, המעקות מברזל, בצורת צילינדר ואינם צמודים לקיר. (פריט 115) - לשילוב

4. במדרגות פנימיות, גובה מעקות 90-105 ס"מ מקצה המדרגה. (פריט 116)
5. במדרגות פנימיות, שלח מדרגה - בעומק 26 ס"מ לפחות. (פריט 117)
6. במדרגות פנימיות, רום מדרגה - 10-16.5 ס"מ. (פריט 118)

מעלית נגישה

1. קיום מעלית נגישה נדרש בבניין מעל קומה אחת. (פריט 121)
2. מידות התא בין הדלת והקיר ממול 235 ס"מ. בין קירות ניצבים לדלת 150 ס"מ. (פריט 122)
3. עומק פנוי לפני המעלית, העומק בחזית המעלית הוא 150 ס"מ לפחות. (פריט 123)
4. גובה מאחז יד לאורך הקירות במעלית הוא 100 ס"מ. (פריט 124)
5. גובה כפתורי זימון מעלית 130 ס"מ. (פריט 125)
6. רוחב פתח מעלית הוא 90 ס"מ. (פריט 126)

נוחות אקלימית - 14 פריטים

1. יש הצללה בחצר. (פריט 19) - שילוב
2. יש קירוי למדרגות חיצוניות. (פריט 33) - לשילוב
3. שטח החלונות מהווה 12% משטח חדר שינה. (פריט 42)
4. יש מערכת לחימום בחורף בחדר שינה. (פריט 43)
5. יש מערכת לקירור בקיץ בחדר שינה. (פריט 44)
6. השירותים מאווררים היטב, להרחקת ריחות. (פריט 66)
7. יש תנור חימום בחדר אמבטיה (חדר האמבטיה מחומם בחורף). (פריט 67) - לשילוב
8. המטבח מאוורר היטב. (פריט 73)
9. מערכת לקירור בקיץ בחדר אוכל. (פריט 79)
10. מערכת לחימום בחורף בחדר אוכל. (פריט 80)
11. שטח החלונות מהווה 8% משטח חדר האוכל. (פריט 81)
12. שטח כולל של החלונות מהווה 12% משטח הסלון. (פריט 91)
13. יש מערכת לקירור בקיץ בסלון. (פריט 92) - לשילוב
14. יש מערכת לחימום בחורף בסלון. (פריט 93) - לשילוב

נוחות אקוסטית - 4 פריטים

1. אין מטרדים אקוסטיים סביבתיים. (פריט 45) - לשילוב
2. יש תקרה אקוסטית בחדר אוכל. (פריט 82) - לשילוב
3. יש תקרה אקוסטית בסלון. (פריט 94) - לשילוב
4. יש תקרה אקוסטית במסדרון סמוך לחדרי שינה. (פריט 119) - לשילוב

נוחות ראייה - 4 פריטים

1. יש מנורות קיר ליד המיטות, בנוסף לתאורת תקרה. (פריט 46)
2. תאורה עמומה (למניעת סנוור) בחדר אמבטיה. (פריט 68)
3. המרחק בין נקודות תאורה בסלון לא עולה על 3 מ'. (פריט 95) - לשילוב
4. המרחק בין נקודות תאורה במסדרון לא עולה על 3 מ'. (פריט 120) - לשילוב

עיצוב פנים וריהוט – 15 פריטים

1. מיטת יחיד לאדם זקן ברוחב 90 ס"מ לפחות, ואינה מברזל. (פריט 47) - לשילוב
2. שידה לדייר בחדר שינה. (פריט 48) - לשילוב
3. ארון עם שתי דלתות לדייר ומקום אחסון לנעליים. (פריט 49) - לשילוב
4. מדפים לפריטים אישיים לדייר בחדר שינה. (פריט 50)
5. הריצוף בחדר שינה בצבע בהיר. (פריט 51) - לשילוב
6. הקירות בחדר שינה בצבע בהיר. (פריט 52) - לשילוב
7. תמונות וקישוטים תלויים על הקירות בחדר שינה. (פריט 53) - לשילוב
8. גובה שולחנות אוכל 76 ס"מ - 69 ס"מ . (פריט 83) - לשילוב
9. שולחנות אוכל יציבים, גם כשהם פתוחים, כדי לתמוך משקל של אדם הנשען עליהם. (פריט 84)
10. לא יסבו לשולחן אוכל יותר מ-6 דיירים. (פריט 85) - לשילוב
11. כיסאות בלי משענות יד המפריעות להתקרב לשולחן האוכל, ויציבים בלי גלגלים. (פריט 86) - לשילוב
12. לכיסאות/ כורסאות בסלון יש משענות יד העוזרות בקימה מן הכיסא. (פריט 96) - לשילוב
13. הריצוף בסלון בצבע בהיר. (פריט 97) - לשילוב
14. הקירות בסלון בצבע בהיר. (פריט 98) - לשילוב
15. תלויות תמונות וקישוטים קישוטים תלויים על הקירות בסלון. (פריט 99) - לשילוב

הנחיות לראיון אנשים עם פיגור שכלי לפי קמינס

1. מידע כללי על הסקלה

הסקאלה של PWI-ID מתוכננת לראיון אישי עם אנשים בעלי מוגבלות שכלית. אין לענות בשם האדם המוגבל בידי האדם הדואג לו או מישהו ש"מכיר את האדם היטב". תשובות מיופות כוח כאלו אינן תקפות ביחס למדידות סובייקטיביות. בשיש שיתוף פעולה, הריאיון עורך כ-20 דקות.

2. סביבת הריאיון

בעת ראיון של אנשים עם פיגור שכלי, זה חיוני לוודא שהמידע שהם נותנים הינו תקף. דבר זה דורש תשומת לב רבה מצדו של המראיין עקב הבעיה של הסכמה לכל השאלות בעת הריאיון.

אנשים עם פיגור שכלי, נוטים לענות על שאלות בצורה שהם תופסים כמה שיספק את המראיין. בעיה זו מחריפה ע"י תחושת איום או חוסר נוחות. כזו תשובה יכולה להיווצר עקב התפיסה של הבדלי כוחות (בין המראיין למראיין) או עקב השאלות בסביבה לא מוכרת.

בניסיון להתגבר על בעיה זו המראיין צריך:

- להתלבש בצורה שאינה מעוררת חשש.

- צריך להיות מוכן להיות חלק בטקס חברתי פשוט, כמו לשתות כוס תה.

- צריך להיתפס על ידי המראיין כחברותי, או לפחות כניטרלי.

- באופן אידיאלי, המבחן צריך להתקיים בשטח בייתי עבור המראיין, במקום שקט הרחק מהסחות דעת של אנשים אחרים או טלוויזיה.

3. תפקיד נותן החסות

לנותן החסות אסור להיות נוכח בשעת מבחן. המראיין צריכים להיות לבד או, אם ממש הכרחי, עם חבר תומך לבחירתם.

4. אתיקה

לפני ביצוע המבחן, באחריותו של מנהל הסקר לוודא ש:

א. אישור לאתיקה ראוייה הושג מהסמכות הרלוונטית שלפיה הם פועלים

ב. שניתן אישור לביצוע המבחן מהמראיין או מהורה המראיין או מאפוסטרופוס חוקי.

5. נוהל ראיון עם דיירים עם פיגור שכלי

קדם ראיון:

הצג את תמונת 3 הפרצופים (המצורפת להלן)

ואמור: "הנה שלושה פרצופים"

"הם (הצבע על כל אחד בתורו) "עצוב", "לא שמח ולא עצוב" ו "שמח"

שאלה: "אם הרגשת שמח בנוגע למשהו, על איזה פרצוף היית מצביע?"
שאלה: "אם הרגשת עצוב בנוגע למשהו, על איזה פרצוף היית מצביע?"
שאלה: "אם הרגשת לא שמח ולא עצוב, על איזה פרצוף היית מצביע?"
בכדי להמשיך לשלב הבא הנבחן צריך לענות בצורה נכונה.
אם הנשאל נכשל, חזור על ההוראות ושאל בשנית רק פעם אחת.
אם זה לא מושג, אין להמשיך ויש לסיים את המבחן לגמרי.

בעת הריאיון:

- דירוג התשובות לכל שאלה הוא בסולם של 1-3.
- פרצוף "עצוב" המבטא אי שביעות רצון - דירוג 1.
- פרצוף "לא שמח ולא עצוב" המבטא שביעות רצון בינונית - דירוג 2.
- רצוף "שמח" המבטא שביעות רצון גבוהה - דירוג 3.

תמונת 3 הפרצופים לפי קמינס

